

AZ EGRİ KÁLVİN HÁZ KÖZMŰVELŐDÉSI MISSZIÓJA

Egerben kétszer alakult meg a protestánsok közössége. A XVI. század második felében az ismert római katolikus székhelyre is eljutott a reformáció eszméisége. Luteránusok anti-trinitáriusok és helvét hitvallással lévõ kálvinisták, reformátusok vitatták meg egymással az új hittételeket. Természetesen a hitviták tüzeben a pozícióit féltõ római katolikus egyház sem maradt tétlen. A katolikus egyház akkori vezetői érthetõ védekezésként az állami hatalmasságok felé fordultak a protestáns rendbontás miatt. 1562-ben már készen van az a hitvallás, mely mindmáig a leghosszabb magyar nyelven írott reformáció korabeli dogmatikai mű. Méliusz Juhász Péter Debrecen első püspöke érdekes módon latin címet ad e veretesen magyar, kálvinista hitvallásnak. *Confessio Catolica*, ami annyit tesz Egyetemes hitvallás, Méliusz teológiai művének a címe, melyet az egri protestáns hitre tért várvédõ hadnagyok és katonák egyenesen Ferdinánd királyhoz terjesztenek fel, jelezve azt, hogy amit hisznek és ahogyan hisznek, az Isten igéjével, a Bibliával összhangban van, vagyis távol állnak mindenféle tévhitétől. Egészen 1596-ig – az Egert elfoglaló újabb török invázióig – él az első protestáns közösség a városban. A törökök ismételt megjelenése, a vár és a város eleste egy olyan időszakot jelent a magyar katolicizmus és a magyar keresztyénség egyik fellegvárában, mely az idegen kultúra és vallás megjelenése miatt a keresztyénség teljes kiszorítását, perifériára kerülését jelenti.

1617. decemberében felszabadul a vár és a város – a török uralom alól. Megkezdõdik Eger barokk újjáépítése, a katolikus egyház hathatós közremûködésével. Ebben az időszakban nincs lehetõsége arra a protestánsoknak, hogy építsék saját egyházukat, egybegyûjtsék a gyülekezetet. Csak a XIX. század közepétõl – házi istentiszteleti közösség formájában – létezik ismét evangélikus-református hívekbõl álló gyülekezet, melynek tagjai a városban munkát találó cselédek, iparosok áll, de jelentõs létszámban csatlakozik e házi istentiszteleti közösséghez a katonaság itt állomásozó tisztikara és legénysége is.

Lelkészük nincs, de a város közepén már van egy házuk a protestánsoknak 1862-ben, mely kitûnõen alkalmas arra, hogy egybegyûljenek, istentiszteleteket tartsanak – a közeli falvakban szolgáló lelkipásztorok missziói munkájának eredményeként. S mindemellett lehetõség van arra, hogy a közösség az istentiszteleti alkalmakon túlmenõen, a leányok, az asszonyok, a férfiak számára külön alkalmakat szervezzen, így is ápolva és erõsítve a közösséget. A belvárosi egyemeletes barokk épületben a nõegylet kezdeményezésére elemi iskolát is nyitnak, s a szeretetvendégségnek nevezett gyülekezeti alkalmakon a hitélet elmélyítése mellett elhangzanak nagyszerû elõadások, a valláshoz kötõdõ, de nem csupán vallási témákról. Diák színjátzó-kör kezd mûködni, a jó hangúakból énekkar szervezõdik, neves szónokok, irodalmárok elõadásai gazdagítják a közösséget. Az egri protestánsok körében elindul a közmûvelõdési munka, az egyház kulturákozvetítõ értékeket mentõ és értékeket õrzõ tevékenysége nyomán másodsor is megalakul tehát a református gyülekezet Egerben.

Mindez igen szép fejlõdést mutat egészen a II. világháború utáni idõszakig, az egyházi épületek államosításáig. Az egri reformátusokat 1946-ban megfosztják belvárosi ingatlanjuktól,

jõllehet az idõközben (1930-ban) felépült templom és a belvárosban örökölt ingatlan, mely parókiaként szolgál, biztosította a gyülekezet istentiszteleti életének és adminisztrációjának folyamatosságát. A várost átszelõ Eger patak melletti épület azonban bérlakás lett, melyben egy kicsiny rész bérlõje lehetett az addigi tulajdonos, a Református Egyházközség. A történelmi szorongatásnak ebben az idejében – ha végképpen leszûkített keretek között is, de a 80-as évek második felétõl kezdõdõen – ismételten megindult egyfajta közmûvelõdési, kulturális jellegû közösségépítés. Mindössze 40 m²-en sokan össze tudtak gyûlni, amikor egy kevésbé felkarolt íróval, gondolkodóval, egyházi személlyel szerveztek kötetlen találkozást a gyülekezeti alkalmak keretében. A politikai rendszerváltozást megelőzõ idõkben a régi egyházi épületben meglévõ kicsiny terem adott otthont a gyülekezethez tartozó értelmiségiek összejövetelének. Egri Károli Egyesületnek nevezték el azt a református értelmiségi kört, amelyikhez rövid idõ alatt sokan csatlakoztak. A havonta megtartott összejöveteleken egy-egy foglalkozási ág mutatkozott be. Így tanár és orvos és pszichológus és színész vallott sorsáról, küldetésérõl, morális értékrendjérõl. Jõllehet a politikai szóba sem jött ezeken az alkalmakon, de önmagában véve az is politikai állásfoglalásnak számított, amikor az erdélyi menekültek befogadására, s nem pusztán az anyagi, hanem a szellemi segítségnyújtásra rendezkedett be ez a kicsiny közösség. Találkozóhely volt, vitafórumnak helyet adó közösség volt az Egri Károli Egyesület parányi terme. Itt alakult meg, illetve itt alakult újjá a helyi cserkészcsapat, mivel sehõl a városban másutt nem adtak nekik helyet. Itt hallhattak az alkalmakra egybegyûltek hiteles híradásokat arról, hogy mi történik Erdélyben, hogyan akarja a dühõdõ hatalom nem csak a falvakat elpusztítani, hanem kitépni még a nyelveket is. Itt voltak együtt a lelkipásztorok, a szõköcsnek bizonyuló teremben, a szolgálataikra közösen készülve, itt foglalkoztak a református gyermekekkel, a hit útjaira vezetgetve õket, ezt a kicsiny termet adta át a református egyházközség egy egészen kicsiny, helyét keresõ keresztyén közösségnek ökumenikus nyitottsággal, hogy valahol õk is tudjanak imádkozni.

Már túljutott az ország a politikai struktúraváltáson, amikor az akkori adminisztráció közölte az egyházközséggel: tekintettel arra, hogy a bérléményt nem lakás céljára használják, ezért hatalmas bérlati díjat és ehhez kapcsolódó adót vetnek ki az egyházközségre. A hit és a kultúra ügye azonban túlélte ezt a szigort is.

Pontosan hét évvel azután, hogy az Egri Református Egyházközség a szükséges dokumentumokkal alátámasztva, a történelmi kárpótlásra hivatkozva beadta igényét az épület egészének visszajuttatására, elérkezhetett az a pillanat, amikor a presbitérium birtokba vehette az idõközben Kálvin Háznak elnevezett épületet. Mindössze arról volt szó, hogy hét éven keresztül nem kis küzdelmet kellett vívni azért, hogy kiderüljön, ki is adhatja át (önkormányzat, kincstár vagy vagyonátadó bizottság) az egyházközségnek, lakókkal vagy lakók nélkül – a reformátusok jogos tulajdonát. Nem volt mentes indulatoktól ez az idõszak. A lakók indulata teljességgel az egyházra, s kieleztesen a gyülekezet lelkipásztorára irányult. Az önkormányzat illetékesi és más egyéb hatósági személyek félték az ügyhöz nyúlani.

Jóllehet a városban egy másik egyház, mely szinte az egész belvárost birtokolta, óriási épületeket kapott vissza, többnyire komplikációktól mentesen, addig a reformátusoknak hét évig kellett harcolni, várni, imádkozni, kitartani, hogy végül is vizs szakapjanak üresen egy – tudatosan kifosztott, műszaki kondícióját illetően siralmas állapotban lévő – műemlékként nyilvántartott belvárosi ingatlant.

A presbitérium – a lelkész javaslatára – elhatározta, hogy amennyiben az épület visszakerül az egyházközség jogos tulajdonába, úgy folytatva az évtizedekkel azelőtti egyházszervező és kulturaközvetítő munkát, a Kálvin Ház helyet fog adni – a hitéleti programok mellett, az egyházi adminisztráció végzésének biztosítása mellett – kulturális, közművelődési programoknak is.

Megkezdődött az épület teljes műszaki felújítása, melynek során elsőként kialakítottak egy 120 fő befogadására alkalmas termet, mely az egri kulturális életnek rövid idő alatt elismert kicsiny központja lett. A magyar irodalom, zene, képzőművészet, közélet legjelentősebb személyiségei léptek fel a Kálvin Házban jelezve azt, hogy ismerik és tudják annak fontosságát, hogy az egyház ezen a világon és ezért a viláágért van, mely nem a világtól elfordulva, hanem minden nemes eszközt megragadva szól és tesz valamit, hogy az élet ne csak elviselhető, hanem örömteli legyen.

1998-tól több albumot megtöltött már a Kálvin Házi programok meghívójának gyűjteménye. Ha csak a Sándorokat említjük, a Kálvin Házban járt és szólt Kányádi Sándor, Csoóri Sándor, Püski Sándor, Sólyom Nagy Sándor. Volt olyan alkalom is, amikor a Kálvin Ház egyszerű színpadán egyszerre három Kossuth-díjas szólt a nagyszámú egybegyűltekhez, volt olyan alkalom is, amikor a helyi sajtó az egyik rendezvényről így tudósított: „A Kálvin Házban az állóhely is megtiszteltetésnek számít”.

Nem csak a hazai kulturális élet és közélet legkiválóbbjai számára teremt artikulációs helyet a Kálvin Ház, hanem igyekszik felkarolni a helyi tehetségeket, alkotókat is. Számtalan könyvbemutató, író-olvasó találkozó, kiállítás, koncert elmaradhatatlan helye a Kálvin Ház. A Millennium évében az egyház integráló szerepét hangsúlyozva a Millenniumi kerekasztal köré ültek, és helyi, valamint országos témákról felelősen, kedvesen és emberien nyilatkoztak a kerekasztal meghívott résztvevői: egymással többnyire szemben álló, egymással túl sok közösséget nem vállaló politikusok. Természetesen megfordult a Kálvin Házban a hazai és a nemzetközi egyházi élet számos jelentős képviselője, püspök, érsek, egyházelnök, teológiai professzor, akadémikus, szerzetes és apáca is. A ház híres ökumenikus nyitottságáról.

A kultúra és közművelődés velejárója az, hogy a Kálvin Ház több fontos egyházi jellegű intézménynek is helyet ad. Itt működik a térség egyetlen egyházi könyvesboltja, mely minden nap várja a protestáns és katolikus hívő, vagy Istent éppen kereső vásárlókat. A ház ad otthont egy nemzetközi szervezetnek is, mely a Biblia egyes szövegrészeinek nemzeti nyelvre történő fordításán munkálkodik. A Wycliffe Nemzetközi Bibliafordító Egyesülete magyarországi adminisztrációs irodája itteni működése a nemzetközi egyházi misszióba való bekapcsolódást is jelenti. Ugyancsak a Kálvin Ház ad otthont az egri Lelkesi Hivatalnak, valamint az Egervölgyi Református Egyházmegye Esperesi Hivatalának. A Magyarországi Református Egyház tudományos testülete, a Doktorok Kollégiuma is itt működteti Főtitkári Hivatalát. S mindezek mellett pár éve az egyházi épületekben működő kulturaközvetítő, közművelődési intézmények ösz-

szfogatását és érdekképviselését szolgáló Egyházi Közművelődési Egyesület számára is az egri Kálvin Ház jelenti az adminisztrációhoz szükséges címet, és ad mindehhez munkatársakat.

Az egyház számára a küldetés szempontjából legmeghatározóbb feladat az igehirdetés szolgálatának végzése. A történelmi tapasztalat az igehirdetés mellett az edukáció elengedhetetlen fontosságára is rámutat, az egyházi feladatvégzések során. A nevelés egyszerre jelent tények átadását és etikai útmutatást. S mindemellett a nevelés a legszélesebben értelmezett kultúrának a tudatos és elkötelezett művelését is magában foglalta. Ma, pozitív értelemben megváltozott helyzet közepette, a magyarországi egyházaknak lehetőségük van az Igét szabadon hirdetni, az oktatói munkát az elvárt minőség szerint teljesíteni, a kultúra közvetítését áldozatoktól sem visszariadva hitelesen végezni. Örömrünk az, hogy e kulturaközvetítésnek sokszínűen és elkötelezetten részese lehet – egy ezeréves katolikus városban – a reformátusok kicsiny közössége, a Kálvin Jánosról elnevezett házuk és alapítványuk által.

